

Q. F. F. Q. S.
DISSERTATIO BOTANICA

De

BETULA
NANA,

Quam,

Consensu Amplissima Fac. Medica

in Reg. Acad. Upsaliensi,

PRÆSIDE

VIRO Experientissimo & Celeberrimo

D. D. CAROLO LINNÆO,

Med. & Botan. Prof. Reg. & Ord.

Publico Bonorum Examine modeste subicit

SÆ. RÆ. MTIS.

ALUMNUS

LAURENTIUS MAG. KLASE,

SMOLANDUS.

In Auditorio Gustav. Maj. ad d. 30 Junii

An. MDCCXLIII.

Horis, ante meridiem, solitis.

STOCKHOLMIÆ

Typis Historiographi Regni

Per Candidat Broling

VIRO

Nobilissimo & Generoso

DN. HAQUINO SKYTTE,

Copiarum pedestrium MAIORI Strenuissimo,
PATRONO MAGNO.

VIRO Amplissimo atque Experientissimo

DN. JOHANNI ROTHMAN,

Med. DOCTORI, Reg. Coll. Med. ADSESSORI,
MEDICO Provinciali per provinciam Cronoberg,
Med. Phys. & Phil. Prim. LECTORI & Seniori in
Reg. Gymn. Wexion. longe Celeberrimo,
PATRONO OPTIMO.

VIRO Nobilissimo & Generoso

DN. JSAACO

HEDENSTIERNA,

Exercitus pedestris Cronobergens. SIGNIFERO
maxime Strenuo,

AVUNCULO ut unico, ita etiam quovis hono-
ris genere ætatem colendo

VOBIS, Patroni Propensissimi & Avuncule Optime, hanc
dissertationem, ut studiorum suorum primitias, ob
Favorem Vestrum Singularem, & plurima in se collata
Beneficia in submissi animi gratique mentis pignus,
ut & ulterioris patrocinii spem, cum ardentissimis,
pro *Vestra* felicitate & incolumitate, votis,

D. D. D.

Generos. Ampliss. Exper. & Nobiliss. Nomin. Vestror.

Cultor humillimus

L. M. KLASE.

VIRO,
Adm. Reverendo & Præclarissimo Domino
MAG. NICOLAO MAG. GRÖNQWIST,
S. S. Th. CANDIDATO & PASTORI Eccles.
quæ Deo in Lenhofda & Ekeberga, Smolandor,
colliguntur, meritissimo,
PARENTI OPTIMO.

Plurimum Reverendo atque Clarissimo Domino
MAG. NICOLAO LUNDEBERGH,
Ecclesiar. Håfmantorp & Furuby
Past. dignissimo,
AFFINI CARISSIMO.

Plurimum Reverendo Seni
DNO HAQUINO NEANDER,
Eccles. in Lenhofda & Ekeberga V. D.
Commister vigilantissimo,
FAUTORI CERTISSIMO.

IN pii gratique animi tesseram, omni, qua filium
& clientem decet, animi reverentia, exercitium
hoc qualecunque academicum, sola materiæ præ-
stantia commendatione dignum, in spem ulterioris
paterni faventisque affectus, offert,

Adm. Rev. Clariss. & Plur. Rev. Nom. Vestrorum

Filius obedientissimus
&

Cultor indefessus

L. M. KLASE,

RÅDMANNEN i Wexiö Stad,
Högachtad

Herr HANS BJÖRN,
Min Gunstige Gynnare.

Land otacksammas hop man mig kund' billigt föra,
Om jag ej nu den Gunst här wälment skull' omvända,
Som J, Herr Rådman, stads emot mig wisat har,
Then jag ock utbe'r mig, så framgent hafwa qwar.

Then samma kan jag ej, ell' täncker wedergålla
Med dese bla'n, som kort en Dwerghiörck föreställa;
Men blåt med några ord wid handen gifwa här
Hur' högt, Herr Rådman, jag Ehr stads förbunden är.

Wptag min tacksamhet och wördnad för en gåfwa,
Som här nu bäres fram, jag kan ej mera låfwa
In detta; och af Gud den högsta stads be
At i Ehr höga år all hugnad Ehr må ske.

Dinskar

Högachtad Herr Rådmannens

Odmiulle Tienare
L. M. Klase.

❁ ❁

I

I. INTRODUCTIO.

Specimen quoddam Academicum editurus, ex infinita rerum dicendarum multitudine varietateque, eam in primis seligendam duxi Materiam, quæ & minus esset trita, inque scriptis Eruditorum haud ita vulgaris, & juxta tantum in communem conferret utilitatem voluptatemque, quantum ex juvenili Musa expectari possit.

Quemadmodum autem non omnis fert omnia tellus; ita nec cuilibet hominum licet omnia, quæ ubivis terrarum inveniri poterunt vegetabilia invisere, in eorumque naturam penitus inquirere. Est igitur cognitio naturalis patriæ præferenda exterarum regionum contemplationibus, idque eo magis, quod idem hoc jubent Regii Collegii Medici constitutiones.

Sumsi itaque mihi materiam, Suecis propriam, vel ipsis cum finitimis saltem regionibus communem, de qua quæ nobis adhuc contigit notitia, tanta, quanta Suecis scriptoribus accepta est referenda; fruticem loquor *Betulæ* solo meo natali perquam familiarem, oculisque meis inde a tenella ætate usurpatum.

In ejusmodi materiis specialioribus pertractandis versati, dudum erudito orbi innotuere quidam Conterranei mei, ut *KIELLANDER*, qui Dissertationem habuit de *Rubo fragariae folio*. Ups. 1716. 8vo. & *J. O. RUDBECKIUS* de *sceptro Carolino*. Ups. 1732. 4to Atque hæ duæ, exempli instar nominatæ plantæ, exteris æque raræ sunt, ac ista *Betulæ* species, in qua exploranda præsens meus labor versabitur.

A

Ut

Ut igitur ordo servetur dicendorum omnium primo necesse mihi est omnes notas Betulæ species enumerare, ut ex earum contentione pateat deinceps, quænam Nostra sit habenda. Tum eandem plurimis Synonymis designatam proponam, ne quis in posterum plures species, quam quæ natura ipsa produxit, addat. Inde descriptionem Nostræ formare licebit, varietatesque Characteribus Græcis designatas, speciebus suis subnectere. Quæ plura circa eandem hanc materiam memoratu occurrunt digna paucis demum attingam.

Vides, B. L. quid nobis sit propositum; Tuum erit nostri conatus mitem agere Censorem.

II. NOMINA.

1. *BETULA* foliis acuminatis serratis. *Linn. hort. cliff.* 442. *virid. cliff.* 94. *Roy. Lugdb.* 85.
Betula foliis cordatis serratis. *Linn. Fl. lapp.* 341.
Betula virgulis erectis. *Vaill. prodr.* 12. *paris.* 21.
Betula vulgaris major. *Munt. cult.* 101.
Betula mas. *Burghart. iter saboth.* 126.
Betula s. *Betulla.* *Zorn. botanol.* 128.
Betula *Trag. hist.* 1112. *Lonic. hist.* 94. *Durant. herb.* 71. *Matth. diosc.* 119. *Camer. hist.* 1398. *epit.* 69. *Dodon. pempt.* 839. *Lob. hist.* 607. *adv.* 440. *icon.* 2. p. 190. *Dalech. hist.* 92. *Tabern. hist.* 1398. *Baubin. hist.* 1. pp. 148. *Chabr. sciagr.* 60 *Jonst. dendr.* 33. *Ger. hist.* 1295. *emac.* 1478. *Park. theatr.* 1409. *Palmb. Suecan.* 8. *Paul. flor. dan.* 28. t. 16. *quadrip.* 27. *Baub. Pin.* 427. *Kyb. lex.* 53. *Mentz. ind.*

47. *Tournef. inst.* 588. *elem.* 460. *parif.* 104.
Dal. pharmac. 306. *Geoffr. mat.* 3. p. 188. *Raj.*
fyn. 3. p. 443. *cantabr.* 21. *Merr. pin.* 15. *Jonsf.*
merc. 1. p. 23. *Boerb. Lugdb.* 2. p. 182. *ind.* 243.
hif. 650. *Magn. hort.* 33. *Till. pis.* 23. *Herm.*
lugdb. 88. *Mapp. alsat.* 38. *Svenchf. filef.* 30.
Volck. norib. 63. *Dill. giff.* 42. *Rupp. jen.* 1. p.
 311. & 2. p. 265. *Buxb. ball.* 38. *Frank. spec.*
renov. 32. *Tillands ab.* 9. *Rudbeck, cat.* 7. *hort.*
 17. *Brom, goth.* 11. *Celf. Upf.* 3.

Betula omnium auctorum Raj. hif. 1410.

Vulgo, *Biörk Suecis.* *Birk Danis.* *Birken Germanis.*
Birchtree Anglis. *Bouleau Gallis.* *Brozoza*
Polonis. *Brzas Lithuanis.* *Bryza Bohemis.*
Säke Laponibus. *Coiwu Fennonibus.*

α. *Betula virgulis pendulis.* *Gottsch. pruss.* 26. *Mentz.*
ind. 47. *Herman. lugdb.* 88. *Vail. parif.* 21.

Betula folio rotundiore, ramis pendentibus. *Lind.*
Wiksb. 5.

Betula femina. *Burgh. iter saboth.* 126.

Hångbiörk. Suecis.

β. *Betula saxatilis terminalis, folio oblongo.* *Lind.*
Wiksb. 5.

Betula cortice scabro hinc inde nigro. *Amann.*
rutb. 179.

Kartbiörk f. Masurbiörk Suecis.

γ. *Betula folio candido latiore acuminato.* *Lind.*
Wiksb. 5.

Betula virgulis erectis, foliis latioribus, subtus
incanis. *Sezbeck. primi.* 18.

δ. *Betula fragilis, folio subnigro lanuginoso.* *Lind.*
Wiksb. 5.

Glasbiörk *Suecis.*

1. *Betula pumila* *Thal. hercyn.* 20. *Munt. cult.* 102.
Mapp. alsat. 39.

Fiällbiörk *Suecis.*

2. *BETULA* *Foliis orbiculatis crenatis.* *Linn. fl. lapp.*
266. *tab. VI. fig. 4. hort. cliff.* 442. *Roy. lugdb.* 85.

Betula palustris pumila, foliis parvis rotundis
Cels. Ups. 3.

Betula pumila, foliis subrotundis. *Amm. ruth.* 180.

Betula humilis rotundifolia. *Mart. burser.* 535.

Betula palustris nana. *Rudbeck. lapp.* 96.

Betula nana s. pumila. *Frank. spec. ren.* 32. *Tillands.*
ab. 9.

Betula nana Suecorum. *Rudb. hort.* 17. *Brom. goth.*
11. *Linn. florul. lapp.* 15.

Betula nana. *Lind. Wiksb.* 5.

Betula pumila *Læsel. pruss.* 10. *Gottsch. pruss.* 27.

Betula pusilla. *Mentz. ind.* 47.

Skirre, *Lappis Lulensibus.*

Skerre, *Lappis Umensibus.*

Wanha, *Coiwu, Fennonibus.*

Ryprijs, *Novacolis Lapponia.*

Klingriis, *Westrobothniensibus.*

Fiällräpa, *Dalekarlis.*

Fredagsbiörk, *Smolandis.*

Dwargbiörk, *Frankenio, Rudbeckio, Bromelio.*

Ryelträ, *Tillandsio.*

III. SPECIES.

Præter hæc duas species (2.) adlatas, Botanicis nullæ aliæ adhuc probe cognitæ sunt; quantumavis

cumvis nonnulli tres alias species his addant. Cum vero earum & sufficientes descriptiones & icones cum nominibus suis specificis desint; numero specierum hujus generis haud immerito istas exemimus; suntque sequentes.

A. *Betula nigra virginiana*, *Pluc. alm.* 67. *Raj. dendr.* 12.

B. *Betula julifera*, fructu conoide, viminibus lentis, *Gronov. virg.* 115.

C. *Betula arbor Americana*, seminibus *Lithospermi frumentacei* æmulis: *Birchtree* *Barbadensibus* dicta. *Pluc. alm.* 67. *tab.* 151. *fig.* 1. *Raj. dendr.* 12.

Terebinthus major, *Betulæ cortice*, fructu triangulari. *Sloan. flor.* 167. *hist.* 2. p. 89. *tab.* 199. *fig.* 1. 2. *Raj. dendr.* 50.

De prima & secunda harum (A. B.) dubitare forte liceat, an *Betulæ* sint species; tertia vero (C.) *Pistaciæ* species omnino est.

Disceptatum præterea fuit, utrum *Betula pumila* *Thalii* (2: 1. e.) *Synonymis Betulæ foliis orbiculatis crenatis* adnumeranda sit, an varietas *Betulæ foliis acuminatis serratis* habenda; illud *Bromelio* in *Chloride sua Gothica*, arrisit, hoc vero *Mappus* in *historia plantarum alsaticarum* p. 39. his verbis affirmat: *in planitie herbida in des Hochgebyrges Hochfeld, pumile admodum reperiuntur Betulæ & distortæ, vel ob minorem pressionem aëris, vel ob ventorum impetum, quæ Betula Thalii.* *Mappum* vero hanc *Betulam pumilam Thalii* rectius adnumerare varietati *Betulæ vulgaris* evidenter patet ex *Alpibus Lapponicis & Dalekarlicis*, ubi *Betula vulgaris* in altum adeo non excrefcit, ut longitudinem hominis unquam possit exæquare; id

quod Celeb. D. Præses in peregrinationibus suis per Dalekarliam ac Lapponiam observavit & in flora sua Lapponica 341. (N.) adnotavit, dicens: *in summis montibus Alpibusque proximis locis humanam fere habuit altitudinem, & ratione magnitudinis aliquatenus crassa. Et paulo infra (8) In Alpium jugis rarius occurrit (Betula arbor) & tum singularem admodum præ se fert faciem, Caulis est nodosus, crassus, vix spithameus, undique ramos exserens repentes & ad terram quasi depressos, nigricantes, qui nec ad altitudinem spithameam adscendunt. sed soveas in ipsa terra deprimunt.*

Porro, si Betula nostra *foliis orbiculatis crenatis* in Hercynia florisset. perspicacissimum sane oculatissimumque Hallerum ante aliquot annos Hercyniæ montes pervestigantem, fugere non potuisset.

IV. DESCRIPTIO.

Priorem Betulæ speciem (2: 1.) Europæis, & in his, septentrionalibus præcipue notissimam sicco pede præterimus, de posteriori, utpote quæ opellæ nostræ est titulus, mentem nostram paulo diffusius explicaturi. Adcuratam igitur, quoad fieri possit, descriptionem Betulæ Nostræ *foliis orbiculatis crenatis*, sequentem in modum adornamus.

RADIX Est lignosa, ramosa, fusca varie distributa, pro ratione magnitudinis ipsius vegetabilis magna.

TRUNCI Sunt *Caules* plures, simplices, ramosi, undique diffusi, lignosi, & perennes, procumbentes, nigricantes, glabri.

Rami alternatim sparsi, longi, angusti, diffusi,

diffusi, flexiles, virgas formantes tenues; qui cum ad huc tenelli sint, parum pubescunt.

Longitudo caulium raro humanam attingit longitudinem, & summa crassities raro pollice major humano est.

Hinc Betula hæc inter frutices collocanda, cum in justam arboris magnitudinem non excreseat; epidermis s. cortex exterius in hac nostra non est liber albus, ut in Betula vulgari.

STIPULÆ Sub singulo folio binæ conjugatæ, sessiles, ovatæ, concavæ, obtusæ, virides, petiolo paulo longiores, tandem fuscæ, rugosæ, caducæ.

FOLIA Patula per ramos distribuuntur simplicia & orbiculata, vel diametro interdum superante longitudinem, crenata undique per totum marginem; crenæ autem sunt numero diversæ ab octo ad quatuordecim, quodammodo æquales; supremæ seu anticæ ad apicem folii sunt profundiores, omnes obtusæ; discus foliorum utrinque glaber est; superior nitidus late viridis vasis reticulatis pallidioribus, inferior colore quidem viridi, sed qui cum pallore est conjunctus.

Petioli foliorum brevissimi sunt, e singulis gemmis communiter tres interdum duo vel unus, rarius quatuor vel quinque.

Variat magnitudo foliorum: apud nos in silvarum paludibus, raro latitudinem
monetæ

monetæ minimæ argentæ, nostris *Syl-
ber* dictæ, exsuperat, & in Alpibus longe
minora sũnt folia; in hortis vero duplo
majora.

FLORES Eodem exacte vigent tempore, quo folia
e gemmis erumpere incipiunt, & hi du-
plices sũnt masculi alii, alii vero feminei.

Masculi flores sũnt amenta ex infimis ra-
morum gemmis enata, rarius e gemmis
ad apices ramorum; sũntque amenta hæc
sessilia, erecta nec pendula, crassitie pen-
næ columbinæ paulo latiora, unguem hu-
manum longa, rufo fusca, seu veluti a-
dusta, teretia, axe constantia filiformi,
cui undique squamæ obtusæ affixæ sũnt
imbricatim, fuscis apicibus; unicuique
squamæ amenti a latere interiore adfixæ
sũnt corollulæ tres, quadrifidæ, rotatæ,
oculo armato visui obviæ.

Filamenta in unaquaque corollula
quatuor sũnt, eaque brevissima; *Anthera*
vero totidem didymæ, bifurcæ, magnæ
& flavæ.

Feminei flores longe frequentiores, dige-
sti in amenta ex singulis gemmis singula
enata; hi longitudine & crassitie mascu-
lis dimidio tenuiores, sessiles, virides,
erecti; Amenta hæc squamis constant im-
bricatis, lanceolatis, viridibus & tenuibus,
nec crassis, gibbis & fuscis, ut in mascu-
lis. Intra unamquamque squamam latent
duo flosculi, quorum petala sensu oculo-
rum

rum vix percipi possunt; Pistillorum styli virides, bini in singulo germine, filiformes, squama calycina longiores. Cum folia erupere, & flores masculi farinam suam genitalem evacuarunt, decidunt; Flores vero feminei ad Julium usque mensem persistunt.

SEMINA Ovata, compressa, ala membranacea instructa, ut matura disseminentur.

Ex dictis patet hunc fruticem Betulæ genuinam esse speciem.

V. DIFFERENTIA.

Præmissa descriptione Betulæ Nostræ, differentiam specificam inter Betulam vulgarem & Nostram constituamus, necesse est, ne juvenes Botanici hanc cum illa confundant, sed probe distinctam facilius cognoscant.

Duas species (2.) nobis abunde notas esse & perspectas, supra (3.) diximus; his tamen duas alias Virginianas (3:a. b.) quibusdam addere placet, a deo licet dubias, ut easdem quasi ignotas prorsus, in medio relinquamus. Differentiæ itaque specificæ, quibus nostra a vulgari distinguatur Betula, sunt sequentes.

α. *Locus Natalis.* Betula nana in Alpibus & paludibus tantum crescit; Betula vero vulgaris rarissime in paludibus vel Alpibus ipsis, sed in glareis potissimum, & in omni fere alia terra alitur.

β. *Magnitudo.* Betula Nana raro aut numquam longitudinem hominis exæquat; fruticem enim no-

B

vimus

vimus cum suis ramis in terram communiter pro-
reperere, vel etiam declinare; Betula contra vul-
garis truncum habet procerum & cum altissimis
sæpe certantem arboribus.

7. *Structura foliorum.* Betula Nana donata est foliis
orbiculatis crenatis; Betula vero vulgaris fo-
lius ovato-cordatis. Betulæ nanæ folia obtusissi-
ma sunt, nullo modo acuminata; Betulæ vero
vulgaris folia semper in acumen desinentia. Be-
tula Nana habet foliorum marginem crenatum,
sive incisuras nullo modo apicem respicientes;
Betula vero vulgaris serratum, seu incisuras api-
cem foliorum semper spectantes. Crenæ folio-
rum Betulæ nanæ semper sunt obtusæ; cum Be-
tulæ vulgaris foliorum crenæ semper acutæ
existant.

8. *Florum amenta* Betulæ Nanæ semper sessilia; at in
vulgari amenta pedunculo semper insistent.
Hæc in Nana erecta; in vulgari autem pendula
& nutantia observantur. Amenta denique Na-
næ mascula plerumque ex infimis gemmis pro-
deunt; cum in vulgari communiter ex apicibus
ramulorum excrescant hæc amenta mascula.

Ex his enumeratis præcipua colligimus nomi-
na specifica, quæ ex figura foliorum, utpote sensi-
bus maxime obvia, desumuntur; quam ob rem Be-
tula Nana foliis orbiculatis, vulgaris vero Betula fo-
liis acuminatis distinguitur; & ut species adhuc di-
stinctiores evadant, frutex noster caractere folio-
rum orbiculatorem crenatorem (*Fl. Lapp.*): Be-
tula vero vulgaris foliis acuminatis serratis (*Hort.*
diff.) designatur.

Obs,

Obf. *Ex loco natali* nulla defumenda est differentia specifica (Linn. *fund. bot.* 264.) Cum enim Noſtra in hortis plantata fuerit, nullus facile perſpiciet utrum e palude an e campo defumta fit; nec *Ex magnitudine* apta ſatis differentia ſubminiſtratur (*l. c.* 260.) Betula enim vulgaris primum excreſcens etiam tenuis humilisque comparet, antequam adoleſcat.

Amenta quoque florum maſculorum non æque commode tradunt differentias ſpecificas, flores enim brevi apparent tempore & cito decidunt.

Betula denique Nana in hortis culta, raro flores ſuos emittit, cum tamen folia per totum tempus æſtium ſe præbeant conſpicienda.

VI. LOCUS.

Betula Noſtra in locis humidioribus & paludibus ceſpitofis creſcit, ubi gramina non ſunt longiora; in paludibus Suecorum frequentiffima, alibi rariffima eſt; Alpibus vero ſicciffimis familiaris (*ſ. Lapp.* 342. B.).

Notatu digniffimum eſt, plantas Alpinas, extra Alpes delatas, communiter in paludibus creſcere (*l. c. proleg.* 14. d.)

Primarium locum natalem agnoſcit Alpes Lapponicas Betula noſtra, ubi tanta deprehenditur copia, quanta unquam loco aliquo ullus frutex.

Satis copioſe præterea creſcit in Oſtro & Weſtrobethniarum paludibus, ut & in Angermannia, Jemtia, Helsingia & Dalekarlia. In Geſtriciam pro-
venit juxta pagum Trojam, ab utroque latere

viae regiae, quae paludem *Trojemurar* dictam, transcurrit.

In Smolandia quoque haec nostra comperet, ut, in parœcia *Skatelöf*, in palude *Tazelmyran* juxta viam regiam; & in parœcia *Lenhofda* in palude *Kattmossa* prope silvam *Kattbult*, non longe a via publica.

Tillandsius eam juxta Aboam vegetantem observavit.

Burserus in herbarium vivum, in Bibliotheca publica Academica Upsaliensi adservatum, eam introduxit, quam e Norvegia acceptam refert; & verissimum quidem est, Finnmarkiam Norvegiæ hanc alere *Betulam*.

Amannus in paludibus Ingermanniæ & Careliæ eam vidit.

Læselius eam in *Gebruch bey Lautenmühl* invenit.

Notari etiam meretur, plantas nostras plerasque rariores in Borussia detectas esse: Sceptrum Carolinum ab Hellwingio repertum; Saponaria caule simplici, foliis subulatis planis ex alis ramulosa (Act. sc. Su. 1741. p. 173.) a Mentzelio circa Furstenwaldiam observata; Adonis helleborus foeniculaceus nominata; Squamaria, Hypopitrus C. B. Lychnis minima muralis *Morif.* Satyrium, Pseudoorchis C. B. Monorchis Ruppil. Ophris minima C. B. Limosella, Corallorhiza Rupp. Omnes hæc crescunt & in Suecia & in Borussia.

Dillenius ramos hujus Nostræ e Groenlandia ad se transmissos accepit & in herbario suo, Oxoniæ asservato, intulit.

Betula vero *Nana* in Alpibus Lapponicis omnium vulgatissima est, & ejus locus natalis ibi præcipuus; tum in ceteris Lapponiam proxime adjacentibus provinciis satis vulgaris.

Nemo

Nemo praeterea Botanicorum, cujus scripta adhuc publice exhibita sunt, commemoravit, eam ullibi crescere praeterquam in Suecia, Norvegia, Groenlandia, Muscovia & denique Borussia.

Memorabile etiam est, quantam mutationem subeat haec Nostra pro ratione & qualitate loci natalis; in Alpibus enim crescens altitudinem pedis vix attingit, & folia habet minima, serpitque; extra Alpes vero nascens, caulibus gaudet tres fere ulnas longis, duploque majoribus foliis; in hortis denique culta, majora adhuc exhibet folia, & instar arbusculae excrevit; raro tamen flores & fructum edit nisi in loco quodam palustri collocata fuerit.

Maxime Rev. Upsaliensium Archipraep. & S. S. Th. Prof. Prim. D. D. Ol. Celsius hanc Betulam in horto suo plantavit, plantatam coluit, cultamque ultra quindecim annorum spatium asservavit, ubi in justam arbusculae formam excrevit.

Ex supra nominata Smolandiae palude *Tagelmyran* desumptam transportandam & plantandam curavit Celeb. D. Praeses in horto Academico Upsaliensi. Nullis obduci storeis haec Nostra opus habet, ad vim hiemis propulsandam, cum in loco suo natali, Alpibus puta, septentrioni proximis, ideoque gelidissimis, summum frigus sustinere possit. Quomodo autem sese habitura sit in regionibus calidioribus, dabit eventus.

VII. HISTORIA.

Exigit jam ordinis ratio, ut brevem quoque Betulae nostrae historiam tradamus, quomodo vide-

licet primum detecta fuit, quaque demum ratione Botanicis innotuerit.

An. 1654. **LOESELIIUS** in Cat. pl. Boruss. p. 10. ei primum nomen imposuit *Betula pumila*, Kleinbirk.

An. 1659. **FRANKENIO**, ejus in Suecia inventori, placuit eam denominare *Betulam Nanam pumilam*, Fredagsbiörk. In sp. bot. renov. 32.

An. 1682. **MENTZELIUS** In ind. pl. univ. p. 47. in memoriam tantum revocat denominationem Læselii, nomen modo immutando, dum eam adpellat *Betulam pusillam* J. L. Kleinbirk.

An. 1683. **TILLANDSIUS** in cat. pl. circa Aboam, eam in Finlandia primo inventam nuncupat *Betulam nanam s. pumilam*, Ryelträ Wanha Coivu. F.

An. 1685. **RUDBECKIUS** Pat. in hort. Acad. Upsl eam introduxit, eamque adpellavit *Betulam nanam Succorum*, Dwerghiörk.

An. 1694. **BROMELIUS** in chlor. goth. 11. eam circa Gothoburgum repertam nominat *Betulam nanam Succorum Frank. Rudb. pumilam Thalii. Su. Fredagsbiörk. Dwerghiörk*. Hic vero perperam synonymum Thalii addit, vid. (3.)

An. 1703. **GOTTSCHEDIUS** in flor. Pruss. 27. eam dicit *Betulam pumilam* J. Læselii. *Kleine Nidrige birke, cubitalis & productior saepe est, foliis subrotundis, julis crassis & curtis im Gebrauch bey Lautenmühl.*

An. 1716. **LINDERUS** Flor Wiksb. 5. eam circa acidulas Wiksbergenses primo visam denominavit *Betulam Nanam. Fredagsbiörk, Dwerghiörk, Ryelträ.*

1720. **RUDBECKIUS** Fil. in ind. pl. præcip. lapp. actis lit. Succ. 1720 inserto p. 96, eam numerat inter

ter plantas inventas in itinere per Lappo-
niam, & eam nomine insignit *Betula palustris*
Nana.

An. 1724. MARTINUS in *cat. pl. nov. burseri*, actis
lit. Su. 1724. inserto p. 535. eam, inter plan-
tas exsiccatas Burseri inventam, nominat
Betulam humilem rotundifoliam ex Norvegia; adeo
ut Burserus C. Bauhini coætaneus, hanc pri-
mus sibi perspectam habuisse videatur Betu-
læ speciem præ omnibus Botanicis supra
noninatis.

An. 1732. CELSIUS, supra laudatus, ~~in act. lit. Su.~~ ca-
talogum exhibuit plantar. circa Upsl. nascen-
tium, inter act. Soc. Lit. Sc. Su. 1732. p. 3.
ubi illam *Betulam palustrem pumilam, foliis par-
vis rotundis* cognominat.

An. 1735. LINNÆUS (D. Præses noster) in *florul. lapp.*
actis lit. Su. 1735. exhibita, Nostram ad-
numerat plantis in Lapponia collectis, &
vocat *Betulam Nanam Suecor. Brom. goth. Skirre*
& *Skerre, Lapponibus*.

An. 1737. IDEM in *fl. lapp.* p. 266. 67. 68. 69. 70. tab.
VI. fig. 4. fusius describit *Betulam nanam*
nomine specifico, Synonymis, loco na-
tali, usu œconomico &c. Primus quoque
is & unicus descripsit & delineavit fruti-
cem nostrum.

Eod. A. IDEM celeb. Vir in *hort. cliff.* p. 442. eum
nominat, unacum locis natalibus; trans-
missis ad se a D. D. & Prof. Browallio semi-
nibus ex Dalekarlia.

An. 1739. AMANNUS in *descript. stirp. rar. ruthenic.*

180. hanc designat *Betulam pumilam foliis subrotundis*. In *Ingræ & Careliæ* locis palustribus provenit. *Ejus descriptionem dedimus in Comment. Acad. Imp. Petrop. nondum ad An. 1736. antequam ad manus meas pervenisset Cl. Linnæi Flor. Lapp. in qua etiam descripta & delineata est; hisque addit synonyma quædam. At in actis Petropolitans, tandem post mortem ejus editis, non occurrit promissus noster frutex.*

An. 1740. ROYENUS in *flor. leidensis prodr. p. 85.* scribit: *Betula foliis orbiculatis crenatis Linn. fl. Lapp. 342. t. 6. f. 4. hort. cliff. 442. Betula palustris pumila foliis parvis rotundis. Cels. Ups. 11.* Accepit enim Royenus aliquantulum seminum eorum, quæ Prof. Brovallius ad hort. Cliffortianum transmiserat, quæ etiam in hort. Acad. Leydensi terræ commisit. Plura de hac *Betula* ab Auctoribus commemorata non invenimus, historiam ideo relinquentes ad ejus usum pergimus.

VIII. USUS.

MEDICUS usus hujus *Betulæ* certe nullus adhuc innotuit; etsi nequaquam dubitaverim, quin iisdem polleat virtutibus, quibus *Betula vulgaris*; illius enim recentia folia eodem gaudent odore & sapore ac hujus; imo, tempore vernali antequam folia profoliant, si ramum ejus truncare placuerit, aqua emanans apparebit, ut in *Betula vulgaris*; præterquam quod eodem conveniat genere cum *Betula vulgaris*.

OECONO-

OECONOMICUS usus in inferioribus Sueciæ provinciis haud ita notabilis est. Greges pecorum folia ejus atque ramulos comedunt, ubi ad eam libere, nec ab limosis paludibus impediti, pervenire potuerint. Rustici Smolandorum ex ramulis collectis conficiunt *scopulas*, quibus vasa sua quaecunque, mensas & scamna abstergunt & mundant; alias quoque scopulas ex ramulis flexilioribus, cortice orbatis, ad pulverem de vestimentis excutiendum compingunt; & denique *spathas*.

Lapponibus vero Alpinis, qui majorem copiam hujus quam alius arboris vel fruticis habent, majori sane usui œconomico hæc est: per omne enim illud tempus quo in Alpibus commorantur, nullo alio ligno ad alendum focum utuntur, præter hanc, & speciem quandam salicis: totum fruticem radicitus evellunt, Vulcano consecrant, ut inde calefiant. Hoc igne lac calefaciunt, caseum suum Rangiferinum coagulaturi, cibumque cocturi.

Omnibus notissimum existimaverim, culices, immensa copia in Lapponia existentes, incolis tanto esse incommodo, ut dormientium totum corpus obruant, & illud cito labefacerent, ac corrumpere, nisi armis, ad hunc admodum familiarem hostem profligendum idoneis, sese instruerent Lappones: ignem propterea in foco continuo hæc Betula alunt, ut fumus casam intus occupans secum auferat hosce Muscos.

Lappones focum tabernaculi sui circumcirca decumbentes & pavimento lectoque carentes, loco culcitæ, ramos hujus Betulæ coriis Rangiferinis substernunt, & id quidem majori copia, ne vestimenta

quid capiant detrimenti, quibus se tanquam ad lectum ituri, imponunt. Matri vero familias id competit negotii, quod si neglexerit, rebus suis male videtur consulere, vel œconomix suae minus curiosa Directrix habetur.

Est praeterea species quaedam avium Tetraonis *Lagopus*, Suecis *Ripa* dicta, bina est haec varietate; altera minor, quae in alpibus lapponicis, altero vero major, quae in silvis lapponiae communiter degit. Haec ad nos tempore hyemali translata venalis exponitur sub nomine *Sväripa*, illa *Fiallripa* nominata apud nos rarius visa fuit, ambae hae aves Alpina & silvatica colore & forma omnino conveniunt; color quoque utriusque variat pro ratione temporum anni. Prior harum amentis florum Betulae Nanae vescitur vere vigentibus, reliquoque anni tempore semina ejus comedit, & nullo fere alio utitur cibo; ut *Bonasta*, (Suecis *Hierpe*, species etiam Tetraonis) quae de Betula vulgari cibum suum fere unicum desumit. Harum omnium carnes palato delicatiores sunt. Hinc itaque usus œconomicus non exiguus Betulae Nanae deduci potest; nisi enim Lapponia hac abundaret Betula, carerent certae incolae his avibus, consequenter magna parte sustentationis suae. De his omnibus confer Floram Lapponicam,

IX. ETYMOLOGIA.

Secundum regulam in Botanicis receptam; Quaecunque plantae genere conveniunt, eodem nomine generico designanda sunt (Fund. bot. 213.) noster frutex a priori specie nomen Betulae accepit; cum omnes partes

res fructificationis convenient numero, figura, situ & proportione.

Fredagsbiörk, *Fredagsrijs* Smolandis vocatur, idque eam ob causam, quod sibi persuasum habeant, Salvatorem die passionis Betula ceu flagro caesum fuisse. Quare Deus hanc injuriam, filio suo illatam, ulturus, huic Betulae ejusque propagini maledixit, ne in justam arboris adsurgeret altitudinem. Hoc autem quam vero sit simile, quivis videt. Præterea neque haec neque altera Betulae species in Terra Sancta crescit, nec unquam ibidem crevit.

Ryprijs s. frutex *Lagopodis* a Lapponiae Colonis, Rusticis Suecis & Fennonibus, vocatur, cum *Lagopodes* Su. *Rypor* hunc ament fruticem, ut supra dictum est.

Westrobothnientes illam *Klingrijs* nuncupant, ideo, quod, cum folia ejus tempore autumnali ficciora evadunt, sonitum edant quasi clangentem.

Fiällrapa Dalekarlis dicitur, *Lagopus* etiam praedictus *Fiällrapa* iisdem vocatur; hacque ratione cibus & avis devorans uno eodem nomine *Fiällrapa* dicuntur.

Dwärgbiörk, propter Nanam atque pygmaeam staturam, respectu alterius majoris Betulae adpellatur.

Wanka Coilvu Fennonibus nominatur, quod idem significat ac *Betula decrepita*, cum vulgus credat eam prognasci e radicibus senilibus, exsuccis & emarcidis vulgaris Betulae, diutius in solo minus apto enutritis, inque hanc varietatem tandem degenerare,

X. FIGURA.

Figura hujus arbusculae nulla umquam exstiterit, antequam iconem dedit Celeberrimus Praeses in Flora Lapponica Tab. VI. F. 4. Eadem figura ad exemplar rami in alpibus Lapponicis lecti confecta est; ramulum inde mutuatum sistimus Fig. 1. floribus onustum.

Nostra figura desumpta est de ramulo arbusculae in horto academico cultae; delineata est die 1. mensis Junii proxime praeterlapsi manu pictoris academici. Fig. 2.

Adjecimus insuper e Flora Lapponica folia arboris pro ut variant magnitudine; quorum α . uti in alpibus, β . in sylvis paludibusque, γ . vero in hortis occurrit Fig. 3.

Et sic Betulam Nanam pro modulo ingenii nostri descripsimus, descriptam edimus, editam vero majorem in modum Benevolo Lectori commendamus.

TANTUM.

BETULA foliis orbiculatis crenatis.

